

Cyngor Cymuned Cilymaenllwyd

POLISI'R IAITH GYMRAEG

a baratowyd dan Ddeddf yr Iaith Gymraeg 1993

Mae Cyngor Cymuned Cilymaenllwyd wedi mabwysiadu'r egwyddor, wrth gynnal busnes cyhoeddus yng Nghymru, y bydd yn trin y Gymraeg â'r Saesneg ar y sail eu bod yn gyfartal.

Mae'r polisi hwn yn nodi sut y bydd y Cyngor yn gweithredu'r egwyddor hon wrth ddarparu gwasanaethau i'r cyhoedd yn ardal weinyddol Cyngor Cymuned Cilymaenllwyd.

Mae'r Cyngor yn cydnabod y gall aelodau'r cyhoedd fynegi eu barn a'u hanghenion yn well yn eu dewis iaith, mai mater o arfer da yn hytrach na goddefgarwch yw eu galluogi i ddefnyddio'u dewis iaith ac y gall gwadu'r hawl i ddefnyddio eu dewis iaith eu rhoi mewn sefyllfa anfanteisiol. Bydd y Cyngor felly yn cynnig i'r cyhoedd yr hawl i ddewis pa iaith i'w ddefnyddio wrth ymdrin ag ef.

Nod y Cyngor mewn perthynas â'r polisi hwn yw:

- galluogi pawb sydd yn defnyddio gwasanaeth neu drafod gyda'r Cyngor neu'n cyfrannu at y broses ddemocrataidd i wneud hyn trwy gyfrwng y Gymraeg neu'r Saesneg yn ôl dewis personol yr unigolyn
- hyrwyddo'r defnydd o'r Gymraeg yn y gymuned
- annog eraill i hyrwyddo a defnyddio'r Gymraeg yn y gymuned

Ymhlith prif ddyletswyddau'r Cyngor mae:

- ystyried materion cynllunio;
- awgrymu gwelliannau yn ymwneud â ffyrdd;
- cydweithio â'r heddlu i ddiogelu'r gymuned;
- cyfrifoldeb am oleuadau stryd;
- rhoi cymorth ariannol i nifer o fudiadau gwirfoddol ac elusennol;
- gofalu am seddau eistedd a byrddau arddangos cyhoeddus.

1

Mae gan y Cyngor 9 o aelodau etholedig, ac mae'r Clerc yn gweithio'n rhan amser.

Mae nifer o grwpiau cymdeithasol, diwylliannol a chymunedol yn chwarae rhan flaenllaw ym mywyd yr ardal. Mae'r Cyngor yn gweithio i hyrwyddo datblygiadau cymunedol a gweithgareddau cymdeithasol gan ymateb i anghenion lleol er mwyn gwella safonau byw yn yr ardal.

Polisiâu a mentrau

Wrth lunio neu ystyried polisiâu a mentrau newydd, bydd y Cyngor yn:

- asesu eu heffaith ieithyddol gan ofalu eu bod yn gyson â'r Polisi;
- hyrwyddo a hwyluso defnyddio'r Gymraeg pryd bynnag y bydd hynny'n bosibl, ac yn symud yn nes at weithredu'r egwyddor o gydraddoldeb yn llawn bob cyfle a ddaw;

ymgyngori â Chomisiynydd y Gymraeg ymlaen llaw ynglŷn ag unrhyw fwriad fyddai'n effeithio ar y Polisi hwn, neu bolisi unrhyw gorff cyhoeddus arall;
- sicrhau bod y sawl sydd yn ymwneud â llunio polisiâu yn ymwybodol o'r Polisi hwn ac o gyfrifoldebau'r Cyngor o dan Deddf yr Iaith Gymraeg 1993 a Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011;
- sicrhau y bydd mesurau yn y Polisi hwn yn cael eu gweithredu wrth roi polisiâu a mentrau newydd ar waith.
- Pan ymgynghorir â'r Cyngor ar geisiadau cynllunio, bydd y Cyngor yn annog ymgeiswyr i godi arwyddion dwyieithog ar safleoedd fel swyddfeydd, busnesau a siopau ac archfarchnadoedd drwy gyfeirio at natur ieithyddol yr ardal.
- Pan ymgynghorir â'r Cyngor ynglŷn ag enwau strydoedd, datblygiadau ac ystadau newydd bydd y Cyngor yn cefnogi defnyddio enwau cynhenid.
- Lle mai dim ond mân wahaniaeth sydd rhwng y sillafiad Cymraeg â'r Saesneg o enw lle, stryd, ward, neu gymuned bydd y Cyngor yn cefnogi mabwysiadu'r ffurf Gymraeg.

Safonau ansawdd

- Bydd y Cyngor yn darparu gwasanaeth o'r un safon uchel ac yr un mor brydlon yn y ddwy iaith.

Ymdrin â'r cyhoedd sydd yn siarad Cymraeg

Gohebu ysgrifenedig (post ac e-bost)

- Bydd y Cyngor yn croesawu gohebiaeth yn y Gymraeg neu'r Saesneg.
- Ni fydd ateb gohebiaeth trwy gyfrwng y Gymraeg yn achosi oedi.
- Os derbynnir gohebiaeth yn y Gymraeg caiff ei ateb yn Gymraeg.
- Bydd gohebiaeth yn dilyn sgwrs ffôn neu wyneb yn wyneb neu gyfarfod lle sefydlwyd mai'r Gymraeg yw dewis iaith person yn Gymraeg, er mae'n bosibl na chynhaliwyd y drafodaeth yn y Gymraeg.

- Dechreuir pob gohebiaeth ag aelod o'r cyhoedd yn ei dewis/ddewis iaith lle bo hynny'n hysbys.
- Os nad yw dewis iaith yn hysbys, bydd gohebiaeth ddechreuol y Cyngor yn ddwyieithog.
- Bydd pob cylchlythyr a llythyr safonol i'r cyhoedd yn ddwyieithog.
- Ble'n berthnasol, bydd papur pennawd swyddogol y Cyngor yn cynnwys datganiadau yn y ddwy iaith yn ei gwneud hi'n glir y croesewir gohebiaeth yn y Gymraeg neu'r Saesneg.

Cyfathrebu dros y ffôn

- Bydd y Clerc yn gweithio o'i g(ch)artref a bydd yn croesawu galwadau ffôn yn Gymraeg.
- Pan ddaw swydd y Clerc yn wag bydd y Cyngor yn ei hysbysebu gan nodi fod sgiliau dwyieithog yn hanfodol er mwyn i'r Cyngor allu cynnig gwasanaeth dwyieithog i'r cyhoedd.

Cyfarfodydd cyhoeddus a drefnir gan neu ar ran y Cyngor

- Croesewir cyfraniadau yn y Gymraeg neu'r Saesneg mewn cyfarfodydd cyhoeddus a gynhelir gan y Cyngor. Gwneir hyn yn glir yn y papurau sy'n galw neu'n hysbysebu'r cyfarfod.
- Bydd unrhyw gyfarfod cyhoeddus a gynullir i drafod y Gymraeg, addysg Gymraeg, treth y cyngor neu wybodaeth am etholiad/isetholiad lleol yn ddwyieithog.
- Bydd pob cyhoeddusrwydd am gyfarfod cyhoeddus o'r fath yn ddwyieithog.
- Os yw'n hysbys ar gychwyn y cyfarfod bod pawb sy'n bresennol yn siarad Cymraeg, cynhelir y cyfarfod yn Gymraeg.
- Bydd y Cyngor yn darparu offer cyfieithu ar gyfer y di- Gymraeg, yn ôl y galw, mewn cyfarfod cyhoeddus a drefnir gan neu ar ran y Cyngor.
- Pan fo'n hysbys i'r Cyngor fod aelod o'r cyhoedd yn dymuno siarad Cymraeg mewn cyfarfod cyhoeddus fyddai fel arall yn uniaith Saesneg, dylid parchu hynny trwy wneud y trefniadau cyfieithu priodol.
- Wrth gychwyn y cyfarfod, bydd y Cadeirydd yn dwyn sylw mynychwyr at wasanaeth cyfieithu ar y pryd pan fo ar gael.

- Bydd unrhyw ddeunyddiau ysgrifenedig fel taflenni neu sleidiau sy'n cael eu defnyddio mewn cyfarfod cyhoeddus yn ddwyieithog.

Cyfarfod arferol y Cyngor

- Mae cyfarfodydd y Cyngor yn cael eu cynnal yn bennaf drwy gyfrwng y Gymraeg.
- Bydd pob hysbysiad ac Agenda o gyfarfodydd y Cyngor yn Gymraeg neu'n ddwyieithog.
- Bydd y cofnodion yn dwyieithog.

Cyfarfodydd wyneb yn wyneb gyda'r cyhoedd

- Bydd y Cyngor yn croesawu cyfarfodydd gyda'r cyhoedd yn y Gymraeg neu'r Saesneg, ac yn gofalu fod trefniadau yn cael eu gwneud i alluogi unrhyw aelod o'r cyhoedd sy'n dymuno gwneud hynny i drafod materion yn y Gymraeg gyda'r Clerc.

Gwefan a safleoedd rhwydweithio cymdeithasol

- Bydd cyhoeddiadau a wneir ar ran y Cyngor ar y cyfryngau cymdeithasol a'r we yn Gymraeg a Saesneg.

Hunaniaeth gorfforaethol

- Bydd enw'r Cyngor yn Gymraeg neu'n ddwyieithog.

Eiddo'r Cyngor - arwyddion

- Bydd pob arwydd gwybodaeth a godir am y tro cyntaf neu yn lle hen arwydd ar eiddo'r Cyngor yn ddwyieithog, ac felly hefyd unrhyw arwyddion gwybodaeth gyhoeddus eraill y mae'r Cyngor yn gyfrifol amdanynt. Fe fydd y ddwy iaith yn ymddangos ochr yn ochr â'r fersiwn Gymraeg ar y chwith neu uwchben y Saesneg. Bydd maint, ansawdd, eglurder ac amlygrwydd y testun yn gyfartal yn y Gymraeg ac yn y Saesneg.

Llunio a chyhoeddi deunyddiau cyhoeddus

- Bydd pob deunydd a anelir at y cyhoedd fel dogfennau, deunydd esboniadol neu ffurflenni grant, yn ddwyieithog gyda'r ddwy iaith yn ymddangos yn yr un ddogfen. Argreffir y ddau fersiwn ochr yn ochr lle bo'n bosibl er mwyn hwyluso croesgyfeirio, dosbarthu a chynnig dewis iaith.
- Os bydd fersiynau Cymraeg a Saesneg yn cael eu cyhoeddi ar wahân, bydd y ddau fersiwn yn ymddangos ar yr un pryd, yn cael eu dosbarthu gyda'i gilydd a byddant yr un mor hawdd i'w cael.
- Bydd materion hysbysebu a chyhoeddusrwydd yn ddwyieithog.

- Bydd hysbysebion a hysbysiadau y Cyngor – i'w gosod yn y wasg, ar hysbysfyrdau neu mewn unrhyw gyfrwng arall, yn ddwyieithog.
- Bydd hysbysebion swyddi yn ymddangos yn ddwyieithog mewn cyhoeddiadau Saesneg/dwyieithog ac yn Gymraeg yn unig mewn cyhoeddiadau Cymraeg gyda throednodyn yn Saesneg.

Gwobrwyo grantiau a chymorth ariannol

- Yn y manylion a roddir i'r rhai sy'n bwriadu ymgeisio am gyfraniad ariannol tuag at weithgareddau lleol, bydd y Cyngor yn gwneud yn glir fod angen i ymgeiswyr ddisgrifio sut y maent yn bwriadu adlewyrchu natur ieithyddol y gymuned a'u cynulleidfa yn y gweithgaredd(au) y maent yn gofyn am gefnogaeth ariannol tuag ato(ynt). Wrth bwysu a mesur ceisiadau, bydd y Cyngor yn sicrhau fod ymgeiswyr wedi adlewyrchu natur ieithyddol y gymuned a'u cynulleidfa yn briodol yn eu cais
- Bydd y Cyngor hefyd yn hysbysu'r ymgeisydd am y menter iaith lleol all ddarparu cyngor a chymorth ymarferol ynglŷn â chynnwys dwyieithog y gweithgaredd, gan gynnwys gwybodaeth ar unrhyw grantiau sydd ar gael at y pwrpas hwn.

Gwasanaethau a ddarperir gan drydydd parti

- Bydd unrhyw drefniadau a wneir gan y Cyngor i ddefnyddio trydydd bartïon i ddarparu gwasanaethau cyhoeddus ar ei ran yn cydymffurfio â gofynion penodol y Polisi hwn fel a amlinellwyd gan y Cyngor. Bydd y Cyngor yn nodi pa fesurau perthnasol o'r Polisi y bydd angen i'r trydydd parti gydymffurfio â nhw yn y manylebau tendro neu gontract.
- Bydd angen i'r trydydd parti gadarnhau ei fod wedi cydymffurfio ag agweddau perthnasol y Polisi yn ysgrifenedig.

Trefniadau gweinyddol a monitro

- Mae gan y Polisi hwn gefnogaeth lawn y Cyngor.
- Y Clerc fydd yn gyfrifol am weithrediad y Polisi o ddydd i ddydd o fewn y Cyngor.
- Yn ôl y galw bydd y Clerc yn sicrhau bod canllawiau a chyfarwyddiadau ar gael i bawb sydd yn ymwneud â gweithredu'r Polisi.
- Y Clerc i'r Cyngor fydd yn gyfrifol am fonitro gweithrediad y Polisi.
- Bydd y Cyngor yn derbyn adroddiad byr ar weithrediad y Polisi bob 2 flynedd, a fydd yn cael ei gyhoeddi'n lleol [e.e. y wasg leol, byrddau arddangos lleol, papur bro misol ayyb]. Bydd y Cyngor hefyd yn gwahodd trigolion Cymraeg yr ardal i gynnig eu barn am y gwasanaeth a sut y gellir ei wella, trwy gadw copi cyhoeddus o'r adroddiad ar y wefan.

Cwynion

Dylid cyfeirio unrhyw sylwadau, cwynion neu awgrymiadau sy'n gysylltiedig â'r Polisi hwn i sylw Y Clerc i'r Cyngor – cilymaenllwydccc@gmail.com

Adolygu

Bydd y Cyngor yn adolygu cynnwys y Polisi hwn pob 3 blynedd.

Chwefror 2023